

Politikatudományi Intézet

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Csetnek Tünde Tímea

**A társadalmi tőke fejlődése a magyar-román
határ menti övezetben**

című Ph.D. értekezéséhez

Dr. Jenei György, DSc

egyetemi tanár

Dr.Hajnal György

Egyetemi docens

Tartalomjegyzék

1. Kutatás előzményei és a téma indoklása.....	1
2. Felhasznált módszerek	7
3. Az értekezés eredményei.....	14
3.1. Határ menti index (Cross border Indicator)	14
3.2. Innováció a határ menti kutatásban-civil klaszter.....	15
3.3. Innováció a határ menti együttműködésben- ETT.....	16
3.4. Javaslatok az együttműködés fejlesztésére.....	17
3.5. Térségi SWOT elemzés.....	17
3.6. Elkészített pályázati adatlapok.....	18
4. Következtetések összegzése.....	18
5. Főbb hivatkozások.....	20
6. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk.....	24

1. Kutatás előzményei és a téma indoklása

A román-magyar határ mentén végzett empirikus kutatásom - 2006-tól napjainkig - túllép a hagyományos kutatási kereteken, hiszen tudatosan beleavatkoztam a vizsgált térség¹ életébe. Szerepem a térségben nem független volt, hanem mint pályázatíró, vidékfejlesztéssel foglalkozó szakember és oktató különböző határon átnyúló képzéseken vettem részt, előadóként. Emellett civil klaszter kezdeményezőként is jelen voltam már az első pályázati kiírások idejében. Ennek köszönhetően elmondható, hogy nem tartottam a megszokott távolságot a "kutatott közegtől", azaz a célcsoporttól, hanem részese, sőt talán néha még irányítója is lettem egyes kezdeményezéseknek, melyeket a célcsoport által képviselt szervezetek valósítottak meg. Figyelembe véve mindezeket elmondható, hogy kutatásom tulajdonképpen olyan tudományos kutatás, amely a megértés és a változás, az elmélet és a gyakorlat közötti kapcsolatot fejezi ki, és amely a kutatók és a kutatásba bevont célcsoport közötti együttműködés és közös fellépés által hoz létre új tudást (Nielsen-Svensson, 2006:89-92).

A „közös kezdeményezés” mint a regionális vagy helyi közpolitika-formálás egyik lehetséges eszköze, nem

---

¹ A vizsgált térség a Románia-Magyarország Határon Átnyúló Egvütműködési Program 2007-2013 és a PHARE CBC/INTERREG III. A programok célterülete: Szatmár, Bihar, Arad és Temes megyék Romániából, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Csongrád és Békés megyék Magyarországról.

újszerű szemlélet. A „bottom-up”-ként közismert közelítés megjelenik az angolszász irodalomban is és szó szerint fordítva „alulról-felfelé” építkezésnek nevezhetjük. A konkrét kutatási témában a határ mindkét oldalán beszélhetünk alulról építkező kezdeményezésekről, a felvetődő kérdés pedig az, hogy a határon átnyúló együttműködési pályázatok megfelelő pénzügyi eszközei-e a „közös kezdeményezésnek”, tehát az együttműködő partnerségeknek. Ha a közpolitika szemszögéből közelítem meg a „közös kezdeményezés” fogalmát, akkor kijelenthetem, hogy ez olyan cselekmény sorozat, melyet közvetlenül az érintett szereplők kezdeményeznek és dolgoznak ki, illetve keresnek megoldást – elébe menve a külső közpolitikai szereplők (pl. állami szervek) által kínált megoldási és beavatkozási lehetőségeknek. PhD dolgozatom egyik vizsgálati része az, hogy melyek azok a területek és problémák, ahol a kezdeményezők (köztük akciókutatóként én is) megoldást tudnak találni saját problémáikra saját eszközökkel, akár az állami szervek beavatkozása nélkül is.

A társadalmi tőke szerepe egyre erőteljesebben megjelenik. (Kapcsolatban lévén olyan folyamatokkal, mint például az industrializáció, globalizáció, gazdasági fejlődés, gazdasági válságok stb.). A társadalmi tőke fogalmához az egyik vonatkozási pont Robert D. Putnam munkássága (1993, 2000, 2002). A társadalmi tőke megjelenése ugyanakkor felismerhető Mark Granovetter (1973:1360-1380), Pierre Bourdieu (1997:157-168) és

James S. Coleman (1994:99, 1998: 11-24) munkáiban is. A társadalmi tőke, mint fogalom már felismerhető Hanifan kutatásaiban (1916:130-138, 1920) a vidéki oktatási közösségek elemzése során. Ezen elsődleges kutatások alapján elmondható, hogy a társadalmi tőke olyan, az emberek mindennap életével kapcsolatos interakciók, kötődések és beállítódások, melyek közösségekben jönnek létre, amelyek egy adott társadalmat alkotnak Coleman (1998) szerint a társadalmi tőke a személyek közötti kapcsolatokban ismerhető fel és akkor jön létre, amikor „az emberek közötti kapcsolatok úgy módosulnak, hogy elősegítsék a cselekvést” (Coleman 1998:17).

Putnam a társadalmi tőke és a civil társadalom kapcsolatában rámutatott bizonyos hanyatlási folyamatra mutatott rá (Putnam, 1993, 2000, 2002:189-190). Putnam szerint a második világháborút követően Amerikában az erőteljes, aktív civil társadalmi élet hanyatlásnak indult. Szerinte jelentősen csökkent a részvétel a népszerű amerikai teke játékban, melyre a híres „Bowling Alone” könyv címe is utal. Putnam szerint „a teke-csapatok esete a társadalmi tőke hanyatlását illusztrálja” (Putnam, 2000:228-229).

A szerző szerint az amerikai demokrácia és gazdaság sikerének alapját nagymértékben befolyásolja a civil elkötelezettség. Ez a civil elkötelezettség megjelenik Tocqueville (1993:973-974) „Az amerikai demokrácia” című könyvében is. A kérdés az, hogy a hanyatló magyar-román társadalmi és gazdasági élet sikeressé és

versenyképessé tétele lehetséges-e ilyen „amerikai” jellegű meglátások alapján. Tehát ha a határ mentén a társadalmi tőke növekedne és a civil összetartás megerősödne, akkor várhatóan a társadalmi kapacitások és a versenyképesség is javulna.

Mivel véleményünk szerint a határ menti övezetekben a civil társadalom gyengesége ismerhető fel, így szükséges ezen intézmények támogatása, és ezáltal a társadalmi tőkét gyarapító tevékenységek száma is növekedne. Ez a megállapítás a következőket jelenti: olyan intézményfejlesztést kell véghezvinni, amely megfelelően tudja előirányozni a társadalmi tőkét támogató tevékenységek megvalósítását, másfelől pedig olyan közösségépítő tevékenységeket kell kezdeményezni, amelyek megerősítik a határ menti közösségekben a szolidaritást, bizalmat, konszenzust és kompromisszumkészséget.

2. Felhasznált módszerek

PhD dolgozatom a részvételi akciókutatás műfajába tartozik². Ezek a Magyarországon és nemzetközileg is elterjedt kutatások általában hagyományos társadalomtudományi kutatásként indulnak és “menet közben” váltanak át részvételi akciókutatásba.

Mi különbözteti meg a részvételi akciókutatást a hagyományos társadalomtudományi kutatástól? A részvételi akciókutatás célja praktikus tudás létrehozása, amely nem csak elméleti információt szolgáltat, hanem a gyakorlatba is átültethetőek. Ezáltal társadalmi és közösségi célokat szolgálnak, valamint a kutatás során személyes kapcsolatok és elköteleződések épülnek ki, továbbá a kutató feladja külső “semleges” nézőpontját és elköteleződik a partner csoportok iránt, és kialakul a tudás és az akciók összekapcsolódása.

PhD dolgozatom a részvételi akciókutatás sajátos esetének tekinthető. Nem hagyományos társadalomtudományi kutatásként indult, hanem éppen ellenkezőleg: részvétellel és akciókkal. A közösségi részvétel és az ismétlődő akciók generáltak kutatói érdeklődést. Munkám során olyan empirikus tapasztalatokra tettem szert, amelyek mennyiségi és minőségi elrendezést igényelnek. Miért is fontos ez az elrendezés? Ennek két oka van. Egyrészt

---

¹ Participatory Research Action - angol rövidítése: PAR

azért, hogy kiismerjem magam a tapasztalatok “útvesztőjében”, másrészt azért, hogy olyan struktúrát és tartalmat alakítsak ki, amely lehetőséget teremt arra, hogy a tapasztalatokat közérthető módon fejezzem ki.

Célom praktikus tudás létrehozása, ami azt jelenti, hogy kapcsolat és elköteleződés fűz a kutatás tárgyát képező közösségekhez. Ugyanakkor sajátos vonás, hogy az én esetemben nem kellett feladnom a kutató “külső” nézőpontját, hiszen kezdetektől fogva a kutatott közösségek részének tekintem magam.

A kutatók a kutatási munka elején úgynevezett krédóval rendelkeznek, amely a lapját képezi az elvégzendő kutatási munkának. Számomra már 2006-ban – amikor elkezdtem PhD dolgozatom tervezetének megírását – biztos volt, hogy az egyetlen “járható út” a határ menti együttműködés vizsgálatában az akciókutatás.

PhD dolgozatom célja a határ menti együttműködési lehetőségek és korlátok feltárása egy átfogó kutatási dolgozat formájában, az intézményi kapacitás “szemüvegén” keresztül, felhasználva az elvégzett akciókutatás eredményeit. Meggyőződésem, hogy a határ menti közös, valós fejlesztés csak a térségben tevékenykedő aktív szervezetek bevonásával valósulhat meg, hiszen a fejlesztési folyamatok kezdeményezői a helyi intézmények és lakosok. Viszont azt is figyelembe kell venni, hogy az egyes pályázatok megvalósítása nagymértékben függ a helyi szervezetek hozzáállásától is: képesek és hajlandóak-e felelősséget vállalni a

közösségért, ténylegesen felvállalják-e intézményi céljait?

Kevés olyan részvételi folyamat létezik, ahol a probléma felismerésétől, elemzésétől, a célkitűzések meghatározásától kezdve a megvalósításon át az értékelésig az információk túlnyomó része a vizsgált területekről származik (Dewulf et al. 2005: 19-22).

Empirikus kutatásom célja az, hogy a határ menti övezetben végzett kutatási eredményekre alapozva a részvételi akciókutatás révén, a térségben működő szervezetekkel együttműködve és őket segítve kidolgozzam és elindítsam a valós, határon átnyúló területi fejlesztést elősegítő intézményi keretet, mely Európai Területi Együttműködési Csoportosulásnak nevezhető. Kutatási eredményeimmel egy modell értékű intézmény létrehozását szeretném segíteni.

Az akciókutatás fókuszában a határ menti együttműködő intézmények problémái, valamint a megoldási ötleteim álltak a térségfejlesztési alternatívákat illetően.

Az akciókutatást a fenti cél elérése érdekében három különböző szakaszra osztottam fel:

- **Az akciókutatás megalapozása:** Nevezhető előkészítési szakasznak is, hiszen ebben a fázisban történik a nemzeti és nemzetközi elméleti irodalom eredmények tanulmányozása és szintetizálása,

valamint a különböző releváns jogi hátterek³ feltárása, és bemutatása. Ugyancsak az előkészítési szakasz része a folyamatban résztvevő intézmények, szervezeti struktúrák szereplői körének definiálása és a határ mentén élők elvárásainak azonosítása.

- **Helyzetelemzés:**A

problémafeltáró vizsgálat eredményei alapján készül el a helyzetelemzés. A helyzetelemzés különböző módszerekkel kerül kidolgozásra: mélyinterjúk, félig strukturált interjúk, fórumok, kerekasztal megbeszélések, kérdőíves felmérések, terepbejárás, statisztikai adatok elemzése stb. A helyzetelemzés végén elkészül egy SWOT elemzés, mely összegzi a határ menti térségben fellelhető erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket.

- **Fejlesztési javaslatok megfogalmazása:** Az elkészített helyzetelemzést a résztvevők tanulmányozzák és közösen megfogalmazzák a fejlesztési igényeket, lehetőségeket. Minden megfogalmazott lehetséges célhoz eszközöket párosítok, ezáltal megjelenik a PhD praktikus használatának innovatív jellege is.

A kutatás első kérdése (H1): *a magyar-román határ mentén számos gazdasági és fejlődési lehetőség van, viszont a társadalmi tőke mértéke alacsony, így a határ mentén lévő területek nem fejlődnek, melynek feltételezésünk szerint fő*

---

³ Fontosnak tartom megvizsgálni mindkét érintett állam, azaz Románia és Magyarország, de főként az Európai Unió szabályozási kereteit is.

oka az, hogy alacsony a társadalmi tőke. Feltételezhető, hogy a társadalmi tőke növelésével, a civil társadalom megerősödésével új fejlesztési irányokat kaphatna a térség.

A fenti kutatási kérdés vizsgálatára a következő kutatási módszertant alkalmazzuk: a két-két határ menti megyéből (Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Magyarországról, valamint Szatmár és Bihar megye Romániából) kiválasztunk egy lehatárolt teret, és statisztikai adatokat használva elkészítünk egy katasztert a működő gazdasági és civil szervezetekről. A kataszter elkészítésére nem csupán statisztikai adatokat használunk⁴, hanem felvesszük a kapcsolatot a helyi szereplőkkel is, valamint a községek és a városok polgármestereivel egyaránt.

A kutatás második kérdése (H2) azt vizsgálja, hogy ***a közintézmények, civilek befolyásolják vagy sem a társadalmi kapcsolatháló kialakítását, és hogy a pályázatokban „mesterségesen” vagy természetesen alakultak-e ki a kapcsolatok, valamint hogy ezen kapcsolatok „konjunktúrafüggők”-e és csupán a pályázati források elnyerésére jöttek-e létre, vagy hosszú távú partnerségek alakultak ki? (H2)***

A kutatási kérdés célja tehát, hogy megvizsgálja a partnerség és a pályázatok minőségét úgy, hogy közben bemutatja a támogatási forrásokat is 2004-től egészen napjainkig. Ezen területek vizsgálatával és a vizsgálat eredményei alapján

---

⁴ Helyi szinten aktuális adatbázisok, információk léteznek az aktív, működő cégekről, vállalkozásokról és civil szervezetekről.

lehetőség nyílik javaslatok megfogalmazására a következő pályázati időszakra a 2014-2020-as programozási időszakban.

A második kutatási kérdés megválaszolására a következő módszereket választottam: a PHARE CBC 2004-2006 időszakban megvalósított pályázatok vezetőit megkeressük egy kérdőívvel és a helyszínen a megfigyelés módszerével közösen alkalmazzuk. A rendelkezésünkre bocsátott pályázati adatlapokat is megvizsgáljuk, összpontosítván a pályázati eredményekre, indikátorokra és az eredmények fenntarthatóságára. A kutatási kérdés két vonalon vizsgálható: a már lezárt pályázatokért felelős intézmények helye és szerepe a társadalmi kapcsolathálóban, valamint a jelenlegi jogi formák, intézmények, melyek elősegíthetik az együttműködést. Célunk tehát megnézni, hogy milyen intézmények vettek részt az együttműködésben és milyen eredményeket tudtak felmutatni – konkrétan a társadalmi kapcsolati hálókra és indikátorokra összpontosítva –, viszont egy másik célunk azt megvizsgálni, hogy milyen más intézményi forma segítené elő az együttműködést. Ha elkészültek az eredmények, akkor ezen eredmények két fórumon kerülnek bemutatásra a szűk vizsgálati terünkben (a két magyar és két román megyében).

Harmadik kutatási kérdésünk (H3), hogy a megfelelő tőke (itt főként európai uniós forrásokra gondolunk) megléte a térségben elősegítheti-e vagy sem a határ menti fejlődést, valamint a társadalmi tőke megerősödését. Ennek vizsgálatára meg kell nézni, hogy előzőleg milyen – főként határon átnyúló fejlesztéseket támogató – források érkeztek a térségbe. Egy

másik eleme a vizsgált kérdésnek, hogy van-e megfelelő szándék és pályázati “kedv”, tehát megtalálhatóak-e a térségben az olyan intézmények, amelyek képesek felvállalni a javasolt fejlesztéseket. Feltétezzük (H3), hogy ***a 2004-2006 időszakban a megvalósult, sikeresnek mondott pályázatok fokozzák az érdeklődést, és hogy a 2007-2013 időszakban megvalósult pályázatok száma nőtt, sőt egy időben a pályázatok számának emelkedésével növekedett a versengés, és ezáltal a pályázatok minősége is. Ezen kijelentés arra mutat rá, hogy a térségben számos olyan intézmény van, mely képes lesz a 2014-2020-as programozási időszakban megvalósítani olyan integrált, határon átnyúló pályázatokat, melyek a térség fejlődését segítik elő.***

A fenti kutatási kérdés megválaszolására több szakaszban kerül sor: elsősorban a 2004-2006-os időszakban beadott, megvalósított pályázatok száma kerül kiértékelésre, és ezzel egy időben a 2007-2013-os időszakban beadott, megvalósított pályázatoké is. Ezáltal általános statisztikai számot, arányt kaphatunk arról, hogyan változott a pályázati szándék a határ menti térségben.

A kutatási kérdés második részének a megválaszolására, mely szerint a szűk kutatási térben (a két magyar és a két román megyében) van-e olyan megfelelő intézmény, mely integrált pályázatokat képes lesz megvalósítani az elkövetkező pénzügyi programozási időszakban, a következő módon vizsgáljuk meg: az összes határ menti pályázatokból megnézzük, hogy milyen arányban és milyen intézmények

voltak támogatva a 2007-2013-as időszakban a szűkebb kutatási térben.

3. Az értekezés eredményei

Az akciókutatás főbb eredményei a következők: a határ menti indikátor (Cbi), a létrehozott ETT és a megalapított Civil Klaszter. Az akciókutatás és az általam alkalmazott módszertan egy olyan új területfejlesztési eszközt hozott létre, amely képes a határ menti közösségek fejlesztésére.

3.1 Határ menti indikátor (Cross border Indikátor)

A „cross border indikátor” egy holisztikus megközelítést alkalmazna a határ menti pályázatok kiértékelésében és az intézményfejlesztésben, ami bármilyen határ menti régió intézményeiben, ahol közös pályázatok valósultak meg, alkalmazható lehet. Ez a következő dimenziókra épül:

- intézményi és humánerőforrás
- eredményesség és részvétel

Véleményem szerint az indikátor a határ menti együttműködésben módszertanilag számos szempontból fontos szerepet tölthet be, ugyanis:

- Felhívja a közfigyelmet a határ menti együttműködésre, különösen a magyar–román határ mentén megvalósult intézményfejlesztési pályázatokra.

- Közéleti vitát indíthat arról, hogy mit várhatnak a határ menti övezet lakói a határ menti pályázatok hatályba ültetésével.
- Módszeres bizonyítékot kínál a határ menti intézmények reformtörekvéséről és összehasonlítási alapként szolgál más európai uniós határ menti intézményi kezdeményezések elemzéséhez.
- A határ menti övezetek, partnerek közös problémáira hívja fel a figyelmet és sikeres gyakorlati megoldásokat ismertet.

A tudatosság fokozásán kívül a jelen kutatásnak volt egy másik célja is. Mivel a határ menti övezetek intézményfejlesztési kapacitásának mérési módszere nemzetközileg is kialakulatlan (ez különösen igaz a magyar–román határ mentén), ezért kutatásunk arra törekedett, hogy hozzájáruljon a mérési módszerek és mutatók fejlesztéséhez. Szeretném ezt az indikátort és a hozzá tartozó módszertant továbbfejleszteni annak érdekében, hogy a határ menti együttműködésekre szánt források eredményesen legyenek elköltsve és valós fejlesztést idézzenek elő.

3.2. Innováció a határ menti kutatásban-civil klaszter

A klaszter létrehozása a kutatási munka egyik tevékenységként nem egyszerűen egy részvételi kutatási módszer, hiszen a klaszter hatékony működése a klaszter tagok számára is számos előnyt jelenthet, hozzájárulván a térségbeli szerepük megerősítéséhez is.

A klaszter akár még az Európai Unió szintjén is egy elismert szervezetté válhat a jövőben, mely új piaci, szolgáltatási, árusítási lehetőségeket nyújthat tagjai számára, és ezáltal az egész térség fejlődését alapozza meg. A klaszter fő feladata, hogy segítse a partnerek szakmai munkáját és megfelelő háttérrel nyújtson az Európai Unió által kiírásra kerülő Európai Területi Együtműködési Program keretében.

3.3. Innováció a határ menti együttműködésben - ETT

Az Európa-keret ETT⁵ egy új intézményi eszköznek tekinthető, melynek székhelye Nyíradonyban van, viszont tagjai román és magyar önkormányzatok. Az ETT egyik fő előnye, hogy a területi együttműködési pályázatokban (például a Magyar-Román Területi Együtműködési Program) a partnerség elvét nem kell a támogató felé igazolni, hiszen a szervezet alapból teljesíti az ilyen feltételeket. Ezen előny eredménye, hogy a létrehozott közös intézmény nagyobb sikerrel pályázhat a határon átnyúló Európai Unió finanszírozású pályázatokra.

Az EGTC Rendelet⁶ megeremti azt az új, innovatív jogi keretet, mely lehetőség nyújtott az akciókutatás eredményeként létrehozott intézmény megalakítására. A Rendeletnek köszönhetően egy olyan intézmény jött létre a szűk kutatási térben, mely a két állam – Magyarország és

---

⁵ Az EGTC bejegyzéséről szóló végzést a budapesti Fővárosi Törvényszék 2012. május 4-én adta ki.

⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1082/2006/EK RENDELETE (2006. július 5.) az európai területi együttműködési csoportosulásról

Románia – jóváhagyásával rendelkezik, viszont jogi személyiségét Európai Unió intézménytől, mégpedig a Régiók Bizottságától kapta.

3.4. Javaslatoz az együttműködés fejlesztésére

Az akciókutatásunk záró részeként szeretnénk leírni néhány olyan javaslatot, amelyek véleményem szerint hozzájárulnának a program jobb működéséhez, valamint a határ menti együttműködések eredményességét is növelhetnék.

1. Javaslatoz: Nagyobb rugalmasság a program tervezésében, megvalósításában és a szubszidiaritás elv erősítése

2. Javaslatoz: Átfogó Operatív Programok készítése a területi viszonyokhoz alkalmazkodva

3. Javaslatoz: A város és a vidék közötti fejlődési különbségek mérséklésére támogatási szempontok bevezetése

4. Javaslatoz: Egyszerű és átlátható végrehajtó intézményi keretek

5. Javaslatoz: Pályázatok megvalósítása és finanszírozása –előfinanszírozás és partnerség

A fenti javaslatok az értekezésben kerültek részletes bemutatásra.

3.5. Térségi SWOT elemzés

Annak érdekében, hogy a szűk kutatási térségre jellemző erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket bemutassuk, elkészítettünk egy SWOT elemzést. Az elemzés,

nem csak elméleti szempontból fontos, hanem a kutatási térben működő intézményeknek is fontos információkat nyújt a felmerülő lehetőségekről és veszélyekről.

3.6 Elkészített pályázati adatlapok

A kutatás eredményeként elkészült két. projekt adatlap: a Civil Klaszter és az Európa-kapu ETT tevékenységeinek támogatására. A projekt keretében olyan tevékenységekre kerül sor, amelyek a Duna Régióban erősíthetik a határon átnyúló, és az itt élő nemzetek közötti együttműködést. Egy másik javasolt adatlap címe: Integrált mezőgazdasági pályázat az Európa-kapu ETT területén.

4. Következtetések összegzése

A kutatás eredményeként elmondható, hogy a PHARE CBC/INTERREG IIIA program nem valósult meg minden esetben gördülékenyen, hiszen a megvalósítás csak részben volt sikeres. A nagyobb civil és önkormányzati szervezetek által elért Cbi indikátor szám azt igazolja, hogy a pályázatok megvalósítása gördülékenyen zajlott.

Megvizsgálván a pályázati adatlapokat kiderült, hogy a projektek jellegéből adódóan a pályázók főként olyan eredmények fenntartására vállalkoztak, mint például közös honlap, szakértői hálózat, ifjúsági hálózat és gazdasági partnerségek. A helyi megfigyelés eredményeként elmondhatom, hogy számos helyzetben a hálózatok nem

működnek, és a jelenlegi alkalmazottak nem igazán tudták, miről is van szó. Viszont pozitív példákat is találtunk jól működő ifjúsági online háló és más hasznos weboldalak formájában.

Egy másik megállapítása a dolgozatnak, hogy a 2014-2020-as időszakban új intézményi formát kell alkalmazni annak érdekében, hogy a hatásosság és az eredményesség növekedjen. A kisebb vidéki önkormányzatok és a kisebb civil szervezetek már a 2007-2013-as időszakban sem voltak képesek felvenni a harcot a nagyvárosokkal és a nagyobb szakmai civil szervezetekkel, ezért várható, hogy a 2014-2020-as programozási időszakban újból szembesülni fogunk ezzel a problémával. Véleményem szerint az új programozási időszakra úgy kell a helyi szervezeteknek felkészülni, hogy olyan nagyobb intézményeket hoznak létre, amelyek képesek úgy megjelenni, hogy egy adott térség vagy egy tágabb célcsoport érdekeit képviselik pályázatukkal, és ezáltal versenyképesek lesznek a nagyvárosokkal, illetve a nagy szakmai civil szervezetekkel. Véleményem szerint az EGTC az egyetlen olyan intézményi jogi forma, mely a működő partnerségeket igazolja, sőt hosszú távon elmondható, hogy az EGTC-k képesek lennének olyan stratégiák megalkotására, melyek egy nagyobb határ menti területet fednek le és valós, meglévő helyi problémákat vázolnak, amelyek határ menti együttműködések segítségével közösen megoldhatóak. A helyi önkormányzatok képviselőinek tehát egy EGTC létrehozását javasoltuk, míg a civil szervezetek képviselőinek egy Civil Klaszter alapítását.

5.Főbb hivatkozások

- Ágh, Attila (2008): Társadalmi közép és társadalmi kapacitás- a magyar közpolitikai rendszer gyermekbetegségei, In Politikatudományi Szemle XVII/3. 7–33. pp.
- Ben-Porath, Y (1980).: The F-connections: Families, Friends, and Firms, and the Organization of Exchange. In *Population and Development Review*
- Bourdieu, Pierre (1998): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In Lengyel Gy–Szántó Z.(szerk.): Tőkefajták: A társadalmi es kulturális erőforrások szociológiája, Budapest, AULA Kiadó. pp.157-168
- Castells, Manuel (2005): The Network Society: from Knowledge to Policy (in: Manuel Castells – Gustavo Cardoso (eds.): The Network Society: From Knowledge to Policy, The Johns Hopkins University Press, Center for Transatlantic Research Relations, Washington, DC), pp.3-23, pp. 373-405
- Cohen Jean L.–Arató Andrew (1992): Civil Society and Political theory. Boston–Cambridge, MIT, pp.83-117
- Colas, Dominique (1997): Civil Society and Fanaticism: Conjoined Histories. Amy Jacobs, Stanford: Stanford University Press, pp.237-343
- Communication from the Commission of the European Community of 6 June 1997 on promoting the role of voluntary organisations and foundations in Europe”.COM(1997) 241

- Coleman, James Samuel (1994): Társadalmi tőke. In: A gazdasági élet szociológiája (Szerk.: Lengyel Gy.–Szántó Z.), Aula Kiadó, Budapest, pp. 99.
- Coleman, James Samuel (1998): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája (Szerk.: Lengyel Gy. – Szántó Z.). Aula Kiadó, Budapest. pp.11–24.
- Elgström, Ole - Jönsson, Christer (2005): European Union Negotiations Processes, Networks and Institutions, Abingdon, Oxobn, Routledge, pp.21-23.
- Fukuyama, Francis (1995), Trust: The social virtues and the creation of prosperity. New York: Free Press., pp:10:13
- Granovetter, Mark (1973): The Strength of Weak Ties. In American Journal of Sociology, Volume 78, Issue 6, pp.1360-1380
- Hanifan, Lyda Judson. (1916): The Rural School Community Center In: *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Boston, pp.130-138
- Hardi, Tamás (2008): A határtérség térszerkezeti jellemzői, In: Tér és Társadalom 22. evf./3, pp.5-16.
- Jordan, Grand and Klaus Schubert (1992): A Preliminary Ordering of Policy Network Labels, in European Journal of Political Research, Vol.21, pp.7-27.
- Lados, Mihány(2006): Az Intereg-Phare CBC projektek típusai és tapasztalatai. In: Kaiser Tamás (szerk.): Hidak vagy sorompók? A határon átívelő együttműködések szerepe az integrációs folyamatban. Stratégiai

- kutatások – Magyarország 2015. Új Mandátum
Könyvkiadó, Budapest, pp. 204-229
- Morgan, Peter (1997): The design and use of capacity
Development indicators, paper prepared for the Policy
Branch of Sida, pp.14-39.
- Martinez, J. Oscar (1994): The dynamics of Border
Interaction: New Approaches to Border Analysis.-
Schofield C.H (ed.), Global Boundaries (World
Boundaries Series 1). Routledge, London-New York,
pp.1-15
- Netwin Kft (2007): Klaszterek Magyarországon - fejlődési
kilatasaik, szerepük a KKV-k fejlődésében,
növekedésében. (Clusters in Hungary – development
prospects, their role in the development and growth of
SMEs) Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal“,
pp.61-62
- NIELSEN K.A. – SVENSSON L.G. (2006) (Szerk.): Action
Research and Interactive Research: Beyond practice
and theory. Maastricht: Shaker Publishing B.V.,
pp.89-92
- OECD (1999) : Boosting innovation-the cluster approach,
Ed,Head of Publications Service, OECD Publications
Service, pp.7-9
- OXFORD Politikai szótár (2001), Kiadó Univers
Enciclopedic, Bukarest, 2001, pp.419-420
- Putnam, Robert D (1993.: Making Democracy Work: Civic
Tradition in Modern Italy. Princeton, 1993, Princeton
University Press, pp.163-167, pp. 175

- Putnam, Robert D (2000): *Bowling Alone. The Collapse and revival of American community.* New York, Simon and Schuster, pp.228-229, pp.324-325
- Putnam, R. D. (ed.) (2002): *Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Societies.* New York, Oxford University Press., pp.189-190
- Salamon, Lester M. -Helmut K. Anheier (1996): "Social Origins of Civil Society: Explaining the Nonprofit Sector Cross-Nationally." Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, no. 22, edited by Lester M. Salamon and Helmut K. Anheier. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies, pp.3-4.
- Tagil, Sven (2000): *Regions in Central Europe: The Legacy of History (Central European Studies),* C Hurst & Co Publishers Ltd- Purdue University Press, pp.129-144
- Shafritz, Jay M. (1986): *Mandates, In Defining Public Administration,* ed. Boulder Westview Press, pp-79-80

6.A témakörrel kapcsolatos saját publikációk

Csetnek, Tünde Tímea (2006), The role of cross-border cooperation in light of Romania's integration into the European Union, In: Cercetări, studii și abordări în științele umaniste. Politologie/Research, studies and Approaches in the Human Science. Politology (román nyelven kiadott könyv) **pp.139-177.**

Csetnek, Tünde Tímea (2007), A határ menti együttműködések szerepe, In: Pro Scientia Administrativa Évkönyv, Status Kiadó, (magyar nyelvű folyóiratcikk) **pp.33-42**

Csetnek, Tünde Tímea (2008), Határ menti együttműködés, mint közpolitika-határ menti pályázat elemzése, In: In: RODOSZ Konferencián kiadott kötet, Kolozsvár, **pp.114-156.**

Csetnek, Tünde Tímea (2010), Intézményfejlesztés a magyar-román határ mentén PHARE CBC/INTERREG alapokból, In: RODOSZ Konferencián kiadott kötet, Kolozsvár, **pp.81-101.**

Csetnek, Tünde Tímea (2012), Kapacitás-és intézményfejlesztés a román-magyar határ menti övezetben, In: Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, IX évfolyam, I. szám 2012, **pp.103-111.**

Csetnek, Tünde Tímea (2012), Intézményfejlesztés a román-magyar határ mentén, In: Fiatal Regionálisták VII.

Konferenciáján kiadott Konferencia kötet, Győr,
pp.99-113.

Csetnek, Tünde Tímea (2013), Grupările europene de cooperare teritorială-instrumente ale dezvoltării în zona de graniță (European Grouping of territorial cooperation-instruments of development in the border area), In.Revista Transilvană de Științe Administrative (Transylvanian Review of Administrative Sciences) (elfogadott román nyelvű cikk, publikálás folyamatban)

Csetnek, Tünde Tímea (2013), Dezvoltare instituțională în zona de graniță româno-maghiară (Institutional development in the romanian-hungarian cross border area) In.Revista Transilvană de Științe Administrative (Transylvanian Review of Administrative Sciences) (elfogadott román nyelvű cikk, publikálás folyamatban)